

DREPT PENAL ȘI PROCESUAL PENAL

CZU: 343.272

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2023.3\(66\).01](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2023.3(66).01)

IMPACTUL LEGII NR. 190 DIN 21.07.2022 ASUPRA PROCESULUI DE RECUPERARE A BUNURILOR INFRAȚIONALE

Vitalie RACU,

șef de direcție, CNA,
formator INJ

<https://orcid.org/0000-0003-0643-956X>

SUMAR

Amendamentele aduse de legiuitor instituției confiscării extinse prin Legea Republicii Moldova nr. 190 din 21.07.2022 au ca fundament remedierea situațiilor de imperfecțiune legislativă și alinierea cadrului legal în materia recuperării bunurilor infracționale la standardele europene. Prezentul studiu își propune interpretarea exegetică a modificărilor operate în Codul penal, punerea pe tapet a elementelor-cheie, analiza acestora în raport cu standardele europene, precum și soluționarea problemei: în ce măsură modificările cu privire la confiscarea extinsă vor îmbunătăți procesul de recuperare a bunurilor infracționale?

Cuvinte-cheie: standarde europene, recuperarea bunurilor infracționale, confiscare specială, confiscare extinsă, activitate infracțională, persoană condamnată.

Considerații preliminare

Întrucât reprezintă un instrument eficace în lupta împotriva criminalității organizate, confiscarea activelor provenite din săvârșirea de infracțiuni a devenit o prioritate strategică la nivelul Uniunii Europene. Confiscarea rămâne principala armă și cel mai important instrument de prevenire și luptă împotriva criminalității organizate, corupției, spălării banilor și a altor in-

THE IMPACT OF LAW NO. 190 OF 21.07.2022 ON THE CRIMINAL ASSET RECOVERY PROCESS

SUMMARY

The amendments adopted by the legislator to the institution of extended confiscation are based on the remedy of situations of legislative imperfection and the alignment of the legal framework in the field of recovery of criminal assets to European standards. The present study aims to review the amendments made in the Criminal Code, highlight the key elements, analyze them in relation to European standards, as well as answer the question: Will the changes regarding extended confiscation improve the process of recovery of criminal assets?

Key-words: European standards, recovery of criminal assets, special confiscation, extended confiscation, criminal activity, convicted person.

fracțiuni grave, deoarece acestea privează persoanele care săvârșesc fapte prejudiciabile de beneficiile financiare și asigură respectarea principiului deja unanim recunoscut „*criminalitatea nu produce venituri*” [13, p. 32].

În literatura de specialitate s-a afirmat, pe bună dreptate, că instituția confiscării (specială sau extinsă) face parte din procesul de recuperare a activelor sau *lato sensu* a bunurilor provenite din infracțiuni [16, p. 5-8].

Confiscarea extinsă, ca măsură de siguranță, introdusă în Codul penal al Republicii Moldova [2] prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr. 326 din 23.12.2013 [9], urma să constituie pentru organele îndrituite cu

aplicarea legii un instrument-cheie de prevenire și combatere eficientă a criminalității organizate sau infracțiunilor de corupție, deoarece aceasta are rolul de a confisca „ceva mai mult” decât confiscarea specială, adică acele bunuri care nu au o conexiune directă cu infracțiunea, dar provin din activități infracționale de natura celor care au atras condamnarea făptuitorului.

Cu toate acestea, după 9 ani de la intrarea în vigoare, jurisprudența acumulată în domeniul confiscării extinse pare a fi una infimă și nu a atins rezultatul scontat și urmărit de autorități. În prezent a fost dispusă confiscarea extinsă doar în câteva cazuri singulare [14, p. 173], care mai degrabă constituie o excepție, decât o aplicabilitate sistemică a acesteia în procesul de recuperare a bunurilor infracționale.

La 21.07.2022, prin Legea pentru modificarea unor acte normative, nr. 190 [11], legiuitorul a adoptat o serie de amendamente la Codul penal, Codul de procedură penală și Codul de executare, care, potrivit preambulului din lege, ar transpune dispozițiile prevăzute la art. 4, 5 și 6 din Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană [5].

Așadar, modificările în discuție au avut drept scop remedierea situației de imperfecțiune legislativă a confiscării extinse prevăzută la art. 106¹ Cod penal [12], iar cele mai importante dintre acestea se referă la lista infracțiunilor în care poate fi aplicată confiscarea extinsă și condițiile speciale de aplicabilitate a confiscării extinse.

Discuții și rezultate

Cu privire la extinderea listei exhaustive a infracțiunilor prevăzute la art. 106¹ alin. (1) Cod penal, amintim întâi de toate că Directiva 2014/42/UE din 3 aprilie 2014 stabilește că statele ar trebui să aplice confiscarea extinsă cel puțin în cazul anumitor infracțiuni grave, iar art. 5 alin. (2) din directivă face referință la următoarele categorii de infracțiuni:

- corupția activă și pasivă din sectorul privat, precum și corupția activă și pasivă care implică funcționari ai instituțiilor Uniunii Europene sau ai statelor membre;
- infracțiunile legate de participarea la o organizație criminală, cel puțin în cazurile în care infracțiunea a generat beneficii economice;
- incitarea sau recrutarea unui copil în scopul participării la spectacole pornografice sau obținerea de foloase sau exploatarea unui copil în orice alt fel în acest scop, în

cazul în care copilul a depășit vârsta consimțământului sexual; distribuția, diseminarea sau transmiterea de pornografie infantilă; oferirea, furnizarea sau punerea la dispoziție de pornografie infantilă; producerea de pornografie infantilă;

- afectarea ilegală a integrității sistemului și afectarea ilegală a integrității datelor, în cazul în care a fost afectat un număr semnificativ de sisteme informatice prin utilizarea unui instrument, conceput sau adaptat în principal pentru scopul respectiv; importul, distribuția sau punerea la dispoziție în alt mod, cu intenție, a instrumentelor utilizate pentru săvârșirea de infracțiuni, cel puțin atunci când nu reprezintă cazuri minore;
- o infracțiune pasibilă de o pedeapsă maximă privativă de libertate de cel puțin patru ani.

Lista de infracțiuni care se conține în art. 106¹ alin. (1) Cod penal cuprinde un spectru larg de fapte prejudiciabile dislocate în diferite Căpitole ale Părții Speciale.

În varianta inițială (cea de până la intervenția Legii nr.190 din 21.07.2022), pentru aplicabilitatea confiscării extinse era necesar ca persoana să fie condamnată pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art. 158, 165, 206, 208¹, 208², 217–217⁴, 218–220, 236–240, 243, 248–253, 256, 260³, 260⁴, 279, 280, 283, 284, 290, 292, 302, 324–329, 330², 332–335¹ Cod penal. A doua condiție generală care urmează a fi întrunită este aceea ca fapta infracțională care a atras condamnarea făptuitorului să fie săvârșită din interes material. Urmărirea obținerii unui interes material nu poate fi realizată decât cu intenție, iar aptitudinea unei infracțiuni de a produce persoanei condamnate un beneficiu de natură patrimonială poate decurge fie din natura sa, fie din modul concret în care a fost săvârșită.

Totuși identificarea cât mai exactă a infracțiunilor care formează lista indicată de legea penală se dovedește a fi o operațiune destul de dificilă pentru legiuitor.

Așadar, potrivit remaniierilor operate prin Legea nr. 190 din 21.07.2022, legiuitorul a revizuit lista infracțiunilor prevăzute la art. 106¹ alin. (1) Cod penal, completând-o cu infracțiunile stipulate la art. 168 „Munca forțată”; art. 186 „Furtul”; art. 187 „Jaful”, art. 188 „Tâlhăria”, art. 189 „Șantajul”; art. 191 „Delapidarea averii străine”; art. 192 „Pungășia”; art. 214¹ „Producerea sau comercializarea medicamentelor contrafăcute”; art. 242¹ „Manipularea unui eveniment”; art. 242² „Pariuri aranjate”, art. 260⁶ „Frauda informatică”, art. 352¹ „Falsul în declarații”, art. 361 „Confecționarea, deținerea,

vânzarea sau folosirea documentelor oficiale, a imprimantelor, ștampilelor sau sigiliilor false”.

Totodată, infracțiunea prevăzută la art. 329 Cod penal a fost exclusă de legiuitor, ca infracțiune pentru săvârșirea căreia poate fi aplicată confiscarea extinsă, tocmai reieșind din raționamentul că „Neglijența în serviciu” nu poate fi săvârșită cu intenție și nu poate genera venituri ilicite.

La o analiză atentă a listei de infracțiuni prevăzute la art. 106¹ alin. (1) Cod penal, constatăm că unele dintre acestea, reieșind din textul incriminator, în general nu pot genera careva avantaje patrimoniale, cum ar fi: art. 217 „Circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora fără scop de înstrăinare” sau art. 240 „Utilizarea contrar destinației a mijloacelor din împrumuturile interne sau din fondurile externe”, articole care, în opinia noastră, urmează a fi excluse din lista respectivă.

O altă condiție obligatorie de aplicabilitate a confiscării extinse, introdusă prin Legea nr. 190 din 21.07.2022, constă în faptul că infracțiunea săvârșită să prevadă o pedeapsă maximă cu închisoarea pe un termen mai mare de 4 ani.

Impunerea de către legiuitor a acestei condiții duce la neaplicarea confiscării extinse pentru infracțiunile prevăzute la art. 256 „Primirea unei remunerații ilicite pentru îndeplinirea lucrărilor legate de deservirea populației” și la art. 352¹ „Falsul în declarații”, or, pedeapsa maximă a închisorii prevăzută pentru aceste infracțiuni este mai mică de 4 ani.

Constatăm că, deși legiuitorul a încercat alinierea categoriilor de infracțiuni pentru săvârșirea cărora poate fi aplicată confiscarea extinsă la standardele stabilite prin Directiva 42/2014/UE, unele aspecte nu au fost studiate îndeajuns, astfel încât pentru anumite infracțiuni, incluse în lista exhaustivă la alin. (1) art. 106¹ Cod penal, confiscarea extinsă nu poate opera.

Cu referire la modificarea condițiilor speciale de aplicabilitate a confiscării extinse, reținem că remanierele analizate în prezentul studiu au afectat radical și condițiile speciale de aplicabilitate a confiscării extinse prevăzute la alin. (2) art. 106¹ Cod penal, în special în ceea ce ține de momentul de la curgerea termenului care se ia în calcul la stabilirea diferenței dintre veniturile legale și bunurile deținute, cuantumul disproporției dintre bunurile dobândite și veniturile licite, precum și originea bunurilor care fac obiectul confiscării extinse.

Așadar, în varianta inițială (cea de până la intervenția Legii nr.190 din 21.07.2022), confiscarea extinsă putea fi dispusă dacă se întruneau cumulativ următoarele condiții:

a) valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată timp de 5 ani înainte și după săvârșirea infracțiunii, până la data adoptării sentinței, depășește substanțial veniturile dobândite licit de aceasta;

b) instanța de judecată constată, în baza probelor prezentate în dosar, că bunurile respective provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la alin. (1).

În acord cu modificările operate prin Legea nr. 190 din 21.07.2022, alin. (2) art. 106¹ Cod penal, a fost formulată următoarea redacție:

a) valoarea bunurilor dobândite de persoana condamnată în ultimii 5 ani înainte de săvârșirea infracțiunii depășește cu mai mult de 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărâre de Guvern, veniturile dobândite licit de aceasta. Dacă este comisă o infracțiune continuă, este luată în considerare și perioada până la sfârșitul activității infracționale;

b) instanța de judecată își formează convingerea că bunurile respective pot proveni din activități ilicite. Convingerea instanței se poate baza inclusiv pe diferența dintre veniturile dobândite licit și valoarea bunurilor dobândite în aceeași perioadă;

c) au fost săvârșite infracțiunile indicate la alin. (1) pentru care legea prevede o pedeapsă maximă cu pedeapsa închisorii pe un termen mai mare de 4 ani.

Prin urmare, observăm că legiuitorul a înlocuit sintagma „depășește substanțial” cu sintagma „depășește cu mai mult de 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărâre de Guvern”.

În ceea ce privește diferența substanțială, pentru început este necesar de a fi scos în lumină că sintagma „depășește substanțial” a fost folosită de legiuitor în două texte din legea penală, și anume: prevederile legale ce reglementează instituția confiscării extinse (art. 106¹ Cod penal) și norma juridico-penală ce incriminează fapta de îmbogățire ilicită (art. 330² Cod penal), ambele introduse în legea penală prin același act normativ, și anume – Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr. 326 din 23.12.2013 [9].

În lipsa unei previzibilități și clarități a sintagmei „depășește substanțial”, această noțiune a generat discuții și dezbateri în doctrina națională, în special în cadrul disecării infracțiunii de îmbogățire ilicită, introdusă în Codul penal. Așadar, în doctrină [15, p. 141] s-a punctat că nu este clar cât de substanțială trebuie să fie depășirea mijloacelor dobândite legal, încât să devină aplicabil art. 330² CP RM.

Într-o altă opinie, s-a arătat că sintagma de referință mai este utilizată de legiuitor drept condi-

ție inerentă a confiscării extinse, iar o cuantificare legală a condiției „depășirea substanțială a veniturilor dobândite licit”, pentru a opera art. 106¹ CP RM, nu există la momentul de față. Pe de altă parte, ar fi deplasat și abuziv de a aplica unitatea de măsură ce caracterizează „diferența substanțială” definită în art. 2 din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale pentru toate cazurile de confiscare extinsă. Orice interpretare *per a contrario* ar însemna o analogie inadmisibilă în planul răspunderii penale (art. 3 alin. (2) CP RM). Prin urmare, este indispensabilă formularea unor soluții potrivite, astfel încât să se evite arbitrariul [7, p. 17].

Totodată, în cadrul controlului de constituționalitate a unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală (confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită), Curtea Constituțională s-a expus că prevederile contestate nu depășesc cadrul constituțional. Însă, examinând componența de infracțiune prevăzută la art. 330² din Codul penal, Curtea a constatat unele neclarități în textul acesteia, care pot crea deficiențe în aplicare, și anume că estimarea bunurilor ca fiind de o valoare care „depășește substanțial” mijloacele dobândite de către subiectul infracțiunii, în lipsa unei cuantificări a proporției, rămâne a fi vagă. Astfel, forul constituțional a înaintat legiuitorului o adresă cu privire la înlăturarea deficiențelor și a considerat că este necesar de a fi precizat de către legiuitor [8, § 110-112].

Se pare că criticile aduse de doctrină cu privire la diferența substanțială inserată în textul incriminatoriu al infracțiunii de îmbogățire ilicită și confiscare extinsă au fost auzite de legiuitor, astfel încât, prin Legea nr. 190 din 21.07.2022, s-a oferit o claritate și previzibilitate „diferenței substanțiale”, prevăzute anterior în norma substituită, stabilindu-se un quantum concret pentru diferența dintre veniturile licite ale persoanei și valoarea bunurilor dobândite, prognozate de cel puțin 20 salarii medii lunare pe economie.

Cu toate că în Nota informativă la proiectul de lege [12] nu se face vreo referență asupra raționamentelor unei asemenea cuantificări, credem că la originea stabilirii quantumului de 20 salarii medii lunare pe economie prognozate stă tocmai Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 131 din 05.12.2019 [5], prin care a fost declarată inadmisibilă, *inter alia*, excepția de neconstituționalitate a textelor „valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite” din art. 330² Cod penal. La concret, Curtea Constituțională a reținut:

„20. Odată cu pronunțarea Hotărârii nr. 6 din 16 aprilie 2015, Curtea a trimis o Adresă către

Parlament, în care a menționat necesitatea înlăturării de către Legislativ a deficiențelor din definiția infracțiunii de „îmbogățire ilicită”, cuprinsă la articolul 330² din Codul penal, în vederea reglementării noțiunii de „valoare care depășește substanțial mijloacele dobândite”.

21. Pe 17 iunie 2016, Parlamentul a adoptat Legea nr. 133 privind declararea averii și a intereselor personale, scopul acestei legi fiind instituirea măsurilor de prevenire și de combatere a îmbogățirii nejustificate, a conflictelor de interese, a stărilor de incompatibilitate, precum și a încălcării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor.

22. Curtea observă că în articolul 2 din Legea privind declararea averii și a intereselor personale este definită noțiunea de „diferență substanțială”. Astfel, „diferența substanțială” reprezintă o diferență care depășește 20 de salarii medii lunare pe economie între averea dobândită și veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii familiei, concubinul/concubina pe parcursul exercitării mandatelor sau a funcțiilor publice ori de demnitate publică în aceeași perioadă.

23. În acest context, Curtea menționează că sintagma „valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite” cuprinsă la articolul 330² din Codul penal este clară și previzibilă și că sensul său poate fi înțeles de orice destinatar, pentru ca să-și poată adapta conduita la exigențele legii”.

Reieșind din interpretarea dată de către Curtea Constituțională în § 20-23 din Decizie, definiția noțiunii „diferență substanțială” dată în art. 2 din Legea privind declararea averii și a intereselor personale, nr. 133 din 17.06.2016, are conexiuni legislative cu sintagma „valoarea care depășește substanțial mijloacele dobândite” utilizată în dispoziția alin.(1) art. 330² din Codul penal.

În concluzie, atunci când s-a optat pentru diferența dintre veniturile licite ale persoanei și valoarea bunurilor dobândite de cel puțin 20 salarii medii lunare pe economie prognozate în contextul art. 106 alin.(2) lit. a) din Codul penal, legiuitorul s-a bazat pe valoarea indicată în definiția noțiunii de diferență substanțială prevăzută la art. 2 din Legea privind declararea averii și a intereselor personale, nr. 133 din 17.06.2016 [10], pentru a respecta principiul coerenței legislative.

O altă modificare esențială operată la lit. a) alin. (2) art. 106¹ Cod penal este perioada pentru care se face o evaluare a bunurilor dobândite și a veniturilor licite ale persoanei condamnate. Astfel, legiuitorul a înlocuit textul „5 ani înainte și după săvârșirea infracțiunii, până la data adoptării sentinței”, cu textul „5 ani înainte de săvârșirea infracțiunii [...]”. Dacă este comisă o infracțiu-

ne continuă, este luată în considerare și perioada până la sfârșitul activității infracționale”.

Potrivit modificărilor, momentul de la care începe calculul termenului regresiv de 5 ani este data săvârșirii infracțiunii, iar în cazul infracțiunii continue se ia în calcul și perioada până la încetarea activității infracționale. Așadar, dacă se constată că persoana condamnată a obținut bunuri în termenul de 5 ani până la data săvârșirii infracțiunii sau până la sfârșitul activității infracționale, acestea sunt pasibile confiscării extinse.

Totodată, nu este clar ce soluție ar trebui să adopte instanța de judecată dacă constată că persoana condamnată a dobândit bunuri ulterior săvârșirii infracțiunii sau încetării activității infracționale, iar diferența dintre veniturile licite și valoarea bunurilor dobândite este cea prevăzută de lege? Aici este imperativ să punctăm că în cazul infracțiunilor de criminalitate organizată, spălare de bani, corupție sau alte infracțiuni grave, persoanele care le săvârșesc, de regulă, reinvestesc profitul ilicit după o perioadă mult mai îndelungată de la momentul săvârșirii faptei prejudiciabile sau încetării activității infracționale, tocmai pentru a se asigura că bunurile dobândite ilicit să nu poată fi urmărite. Se pare că legiuitorul a lăsat intangibilă această perioadă, or, potrivit prevederilor actuale, confiscarea extinsă nu poate fi aplicată asupra bunurilor dobândite după săvârșirea infracțiunii sau după sfârșitul activității infracționale de către condamnat.

De asemenea, condiția prevăzută la lit. b) alin. (2) art. 106¹ Cod penal la fel a suferit modificări esențiale. Astfel, textul „*instanța de judecată constată, în baza probelor prezentate în dosar, că bunurile respective provin din activități infracționale de natura celor prevăzute la alin. (1)*” a fost înlocuit cu textul „*instanța de judecată își formează convingerea că bunurile respective pot proveni din activități ilicite. Convingerea instanței se poate baza inclusiv pe diferența dintre veniturile dobândite licit și valoarea bunurilor dobândite în aceeași perioadă*”.

Observăm că legiuitorul a modificat originea bunurilor care fac obiectul confiscării extinse, înlocuind sintagma „activități infracționale” cu „activități ilicite”. În eforturile noastre de a identifica raționamentul acestor modificări, care, în opinia noastră, sunt cruciale pentru ulterioara aplicare practică a confiscării extinse, am constatat următoarele.

În unul din amendamente la proiectul de lege [12], autorul a făcut referință la prevederile Directivei 42/2014/UE, precum că actul normativ european ar stabili că „[...] este suficient ca in-

stanța să evalueze, pe baza probabilităților, sau să poată prezuma în mod rezonabil că este semnificativ mai probabil ca bunurile să fi fost obținute în urma unor *activități ilicite* [...]”.

Studiind în detaliu dispozițiile Directivei referitoare la confiscarea extinsă, identificăm că aceasta utilizează sintagma „*activități infracționale*” și nicidecum pe cea de activități ilicite. Bunăoară, art. 5 alin. (1) din Directivă stabilește că „*Statele membre adoptă măsurile necesare pentru a permite confiscarea, totală sau parțială, a bunurilor unei persoane condamnate, ca urmare a săvârșirii unei infracțiuni care este susceptibilă să genereze, în mod direct sau indirect, beneficii economice, atunci când, în baza circumstanțelor cauzei, inclusiv a elementelor de fapt și a probelor disponibile, cum ar fi faptul că valoarea bunurilor este disproporționată în raport cu venitul legal al persoanei condamnate, o instanță consideră că bunurile în cauză au fost obținute din **activități infracționale***”, iar pct. (21) din preambulul Directivei evidențiază următoarele: „*Confiscarea extinsă ar trebui să fie posibilă în cazul în care o instanță consideră că bunurile în cauză sunt rezultatul unor activități infracționale. Aceasta nu înseamnă că trebuie să se constate că bunurile în cauză sunt rezultatul unor activități infracționale. Statele membre pot prevedea, de exemplu, că este suficient ca instanța să evalueze pe baza probabilităților sau să poată prezuma în mod rezonabil că este semnificativ mai probabil ca bunurile în chestiune să fi fost obținute în urma unor **activități infracționale, decât din alte activități** [...]”.*

Opțiunea aleasă de legiuitor este una neclară în condițiile în care Directiva nu face referință la bunuri provenite din activități ilicite, iar acestea din urmă, totuși, nu sunt echipolente cu activitatea infracțională.

Într-un studiu anterior am arătat că activitatea infracțională, în sensul art. 106¹ Cod penal (versiunea de până la intervenția Legii nr.190 din 21.07.2022), trebuie privită ca o activitate separată de fapta penală care a atras condamnarea făptuitorului, însă de natura acesteia, este activitate care s-a desfășurat în perioada obținerii veniturilor ilicite până la condamnare [14, p. 171], iar bunurile supuse confiscării extinse trebuie să provină din comiterea unor activități ce intră în sfera ilicitului penal, care nu constituie infracțiuni datorită faptului că nu întrunesc toate elementele constitutive ale infracțiunii, fie că, sub aspect procesual penal, nu s-a reușit atingerea standardului de probă specific vinovăției „*beyond any reasonable doubt*” (dincolo de orice dubiu rezonabil), însă ele sunt suficiente pentru

a fundamenta luarea măsurii de siguranță a confiscării extinse [4, p. 143].

Pe de altă parte, deși legislația națională nu definește noțiunea de activitate ilicită, în sens uzual aceasta presupune orice acțiune sau inacțiune care atrage o răspundere fie penală, contravențională sau delictuală, ori orice altă răspundere.

Cu toate acestea, considerăm că doar bunurile care își au originea din activități cu caracter infracțional pot face obiectul confiscării extinse. De altfel, ar fi absurd să se aplice confiscarea extinsă – instituție reglementată de legea penală – asupra bunurilor care provin din alte încălcări care își găsesc sediul în dreptul contravențional, civil etc. Totuși, pentru a asigura principiul legalității incriminării, s-ar cere substituirea în art. 106¹ alin.(2) lit. b) Cod penal a sintagmei „din activități ilicite” cu sintagma „din activități infracționale”, pentru ca beneficiarul și destinatarul legii penale să poată realiza care sunt acțiunile sau inacțiunile care intră sub incidența respectivei măsuri de siguranță.

Observăm, de asemenea, că legiuitorul a renunțat la sintagma „de natura celor prevăzute la alin. (1)”, astfel că activitățile ilicite care stau la originea bunurilor ce fac obiectul confiscării extinse pot fi de natura celor care au atras condamnarea sau de o altă natură, însă, cum am afirmat mai sus, acestea trebuie să aibă un caracter infracțional. De exemplu, într-un caz de comitere a infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică (Capitolul XV din Partea Specială a Codului penal), inculpatul – persoană publică – este condamnat pentru abuz de putere sau abuz de serviciu (art. 327 Cod penal), iar la materialele cauzei au fost acumulate și alte probe, care arată că acesta ar fi pretins și primit necuvenit bani sau alte bunuri de la mai multe persoane pentru a îndeplini anumite acțiuni ce țin de atribuțiile sale de serviciu. Deși probele prezentate sunt insuficiente pentru înaintarea unei acuzații în materie penală și condamnarea persoanei pentru corupere pasivă (art. 324 Cod penal), considerăm că primirea sistematică de bunuri ce nu i se cuvin, coroborată cu diferența substanțială dintre veniturile legale și bunurile dobândite, sunt suficiente pentru ca instanța de judecată să dispună confiscarea extinsă.

Cu toate că sintagma prevăzută la art. 106¹ alin. (2) lit. b) Cod penal „instanța de judecată constată, în baza probelor prezentate în dosar [...]” a fost înlocuită cu sintagma „instanța de judecată își formează convingerea [...]”, la general, această modificare nu are nici un impact asupra

aplicabilității normei, or, convingerea instanței de judecată se formează în urma examinării în ansamblu, sub toate aspectele și în mod obiectiv, a probelor [1, art. 101]. Regimul juridic al confiscării extinse este cel al probațiunii, drept dovadă servind și constatările făcute de Înalțul for de contencios constituțional cu ocazia controlului de constituționalitate a dispozițiilor prin care a fost instituită măsura de siguranță a confiscării extinse, potrivit cărora proveniența infracțională a bunurilor urmează a fi constatată de instanța de judecată în baza probelor prezentate [8, § 71].

În ceea ce privește corespunderea modificărilor operate la instituția confiscării extinse cu standardele prevăzute în actul european de referință, constatăm că norma înscrisă la art. (5) alin. (1), citată mai sus, oferă instanței de judecată posibilitatea să-și formeze convingerea că bunurile provin din activități infracționale pe baza oricăror circumstanțe, disproporția dintre valoarea bunurilor în raport cu venitul legal al persoanei condamnate fiind doar una din împrejurări, indicată cu titlu exemplificativ. Legiuitorul nostru a încercat să se alinieze la acest standard prin introducerea la art. 106¹ alin. (2) lit. b) Cod penal a frazei „[...] Convingerea instanței se poate baza inclusiv pe diferența dintre veniturile dobândite licit și valoarea bunurilor dobândite în aceeași perioadă”, ceea ce i-ar acorda instanței de judecată o opțiune facultativă de a lua sau nu în calcul această diferență la dispunerea confiscării extinse. Cu toate acestea, dispoziția respectivă vine în contradicție cu art. 106¹ alin. (2) lit. a) Cod penal, care prevede disproporția dintre veniturile legale și bunurile dobândite ca o condiție obligatorie de aplicabilitate a confiscării extinse.

Spre deosebire de Republica Moldova, România, în cadrul transpunerii în legislația internă a prevederilor cu privire la confiscarea extinsă din Directiva 2014/42/UE din 3 aprilie 2014, a avut o altă abordare. Potrivit remaniierilor legislative aduse la art. 112¹ alin. (1) din Codul penal al României, sunt supuse confiscării și alte bunuri decât cele prevăzute la art. 112, când față de o persoană se dispune condamnarea pentru o faptă susceptibilă să îi procure un folos material și pentru care pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 4 ani sau mai mare, instanța își formează convingerea că bunurile respective provin din activități infracționale. Convingerea instanței se poate baza inclusiv pe disproporția dintre veniturile licite și averea persoanei [3]. Observăm că legiuitorul român a descalificat condiția imperativă la aplicarea măsurii de siguranță a confiscării extinse, și

anume existența unei diferențe vădite dintre veniturile legale și averea persoanei, și a instituit, practic, o prezumție legală în care disproporția dintre veniturile licite și averea persoanei, în cazul confiscării extinse, poate răsturna prezumția de licetate a dobândirii averii [14, p. 176].

Concluzii

Rezumând asupra constatărilor din prezentul studiu, conchidem că modificările operate prin Legea nr. 190 din 21.07.2022 sub paravanul transpunerii standardelor europene în legea penală națională generează, de fapt, mai multe întrebări pentru subiecții investiți cu aplicarea legii, decât oferă soluții practice de aplicare a confiscării extinse, or:

- legiuitorul a creat o confuzie prin utilizarea în art. 106¹ alin.(2) lit. b) Cod penal a sintagmei „activitate ilicită”, în care își are originea bunul supus confiscării extinse, în condițiile în care în standardele invocate regăsim doar noțiunea de activități infracționale;
- nu este clar ce abordare trebuie să adopte instanța de judecată atunci când persoana condamnată a dobândit nejustificat bunuri după săvârșirea infracțiunii sau după încetarea activității infracționale.

Firește, remanierele legislative menționate au generat și multe efecte pozitive, una dintre care este stabilirea concretă a cuantumului la calcularea diferenței dintre bunurile deținute și veniturile licite, fapt ce oferă o claritate și previzibilitate, atât justițiabililor cât și practicienilor.

Referințe bibliografice

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr. 122 din 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 248-251.
2. Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 72-74.
3. Codul penal al României. Nr. 286 din 17 iulie 2009. În: *Monitorul Oficial*, 2009, nr. 510. <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/232457> (vizitat 12.12.2022).
4. Crișu-Ciocîntă A. *Confiscarea extinsă: Teorie și practică judiciară*. București: Hamangiu, 2019. 416 p.
5. Decizia Curții Constituționale a RM nr. 131 din 05.12.2019 de inadmisibilitate a sesizării nr.158g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 330² și 352¹ din Codul penal. <https://constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=decizii&docid=723> (vizitat 13.12.2022).
6. Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0042&from=RO> (vizitat 12.12.2022).
7. Eșanu A. Îmbogățirea ilicită (art. 330² CP RM): Impedimente de tragere la răspundere penală. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2021, nr. 2 (57), p. 12-18.
8. Hotărârea Curții Constituționale nr.6 din 16 aprilie 2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul penal și Codul de procedură penală (confiscarea extinsă și îmbogățirea ilicită) (Sesizarea nr. 60a/2014). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 115-123.
9. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Nr. 326 din 23 decembrie 2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 47-48.
10. Legea privind declararea averii și a intereselor personale. Nr. 133 din 17 iunie 2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246.
11. Legea pentru modificarea unor acte normative. Nr. 190 din 21 iulie 2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 246-250.
12. Proiectul de lege nr. 26/2022 și Nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea Codului penal al Republicii Moldova nr. 985/2002. <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/Legislativld/587/language/en-US/Default.aspx> (vizitat 13.12.2022).
13. Racu V. Confiscarea extinsă de la terți: Standarde europene versus Cadrul legal al Republicii Moldova. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2020, Вып. 11(67) ч. 7, с. 32-40.
14. Racu V. Originea bunurilor supuse confiscării extinse. În: *Infrațiunea – Răspunderea penală – Pedepsa. Drept și Criminologie: Conferința științifică națională cu participare internațională*, 25-26 martie 2021. Chișinău: CEP USM, 2021, p. 169-179.
15. Stati V. Reflecții asupra unor proiecte legislative privind interpretarea termenului „substanțial”, utilizat în art. 330² din Codul penal al Republicii Moldova. В: *Актуальные научные исследования в современном мире: XVI Междунар. научн. конф., 26-27 июля 2016 г., Переяслав-Хмельницкий / Сб. Научных трудов – Переяслав-Хмельницкий*, 2016, Вып. 8(16), ч. 1, с.140-145.
16. Brun J. ș.a. *Asset Recovery Handbook. A Guide for Practitioners*. [https://www.unodc.org/documents/congress/background-information/Corruption/StAR Publication - Asset Recovery Handbook.pdf](https://www.unodc.org/documents/congress/background-information/Corruption/StAR%20Publication%20-%20Asset%20Recovery%20Handbook.pdf) (vizitat 12.12.2022).

